

PRIMARY SCHOOL EDUCATION PROGRAM AND USE OF TECHNOLOGY IN PORTUGAL

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM ZÁKLADNÍCH ŠKOL A VYUŽITÍ TECHNIKY V PORTUGALSKU

Kateřina Šimsová

Abstract

The aim of this work is to acquaint the reader with how it works at the equivalent of a primary school in Portugal and, for example, how technical education is used in this country. Data for this article were obtained from the experience of the Erasmus in Lisbon and other sources.

Abstrakt

Cílem této práce je obeznámit čtenáře s tím, jak to funguje na ekvivalentu základní školy v Portugalsku a například jakým způsobem je v této zemi využívána technická výchova. Data k tomuto článku byla získána na základě zkušeností z Erasmu v Lisabonu a z dalších zdrojů.

ÚVOD

Základní škola v Portugalsku se nazývá Escola Primária nebo také Escola Básica. Zahrnuje základní vzdělávání mezi mateřskou a střední školou. Základní škola je povinná pro děti ve věku 6 až 15 let, ale některé mohou nastoupit o něco dříve, pokud jsou připraveny. Primární vzdělávání v Portugalsku je dostupné ve státních i soukromých školách. V zemi je přibližně 5 664 veřejných škol a 2 646 soukromých škol.

1 VZDĚLÁVACÍ SYSTÉM

V Portugalsku má základní vzdělávací systém tři stupně/cykly:

První cyklus (primeiro ciclo nebo 1º ciclo): čtyřletý stupeň (1. až 4. ročník), kde má každá třída jednoho učitele pro několik předmětů, včetně portugalštiny, společenských věd, matematiky a angličtiny jako cizího jazyka. Příležitostně asistent pedagoga vyučuje předměty, jako je tělesná výchova nebo výtvarná výchova.

Druhý cyklus (segundo ciclo nebo 2º ciclo): dvouleté období (5. až 6. ročník), které pokrývá některé ze stejných oblastí jako dříve s dalšími předměty (historie, zeměpis a přírodní vědy), kdy každý předmět vyučuje jiný učitel.

Třetí cyklus (terceiro ciclo nebo 3º ciclo): poslední stupeň (7. až 9. ročník) přidává další předměty jako je fyzika, chemie a druhý cizí jazyk.

2 VEŘEJNÉ A SOUKROMÉ ŠKOLY V PORTUGALSKU

V Portugalsku jsou veřejné školy bezplatné. I když se však školné neplatí, rodiče budou muset platit za další pomůcky, knihy, školní stravování, příležitostné výlety a

mimoškolní aktivity. Tyto aktivity se mezi školami liší, ale nejčastěji zahrnují fotbal, balet a karate.

Portugalsko má také částečně státem kontrolované školy, které jsou známé jako „ensino cooperativo“, kde rodiče platit školné musí, ale stát je částečně dotuje.

Většina studentů navštěvuje státní školy. Někteří rodiče však raději zapisují své děti do soukromých základních škol. V Portugalsku existují různé typy soukromých základních škol:

- Náboženské školy

Jelikož má Portugalsko silný katolický původ, volba těchto soukromých škol je u portugalských rodin velmi oblíbená. Důvodem může být také obvykle vyšší úroveň vzdělání, více mimoškolních aktivit nebo přísnější kázeň. Žáci v těchto školách navštěvují povinné hodiny náboženství a modlí se před každým vyučováním. Rodiče ročně zaplatí kolem 4 000 EUR za náboženskou soukromou školu.

- Montessori školy

Tyto školy jsou v Portugalsku určeny spíše pro děti mladší 7 let, podporují jejich nezávislost, kreativitu a respektují tempo učení každého žáka. Někteří rodiče se zde snaží napodobit Montessori prostředí doma nebo navštěvují Montessori workshopy.

- Waldorfské školy

Waldorfské školy podporují sebeobjevování žáků a oceňují jejich úsilí v průběhu celého roku. Studenti se zde mohou věnovat svým zájmům a učit se pomocí kreativních médií.

- Mezinárodní školy

Portugalsko je domovem mnoha mezinárodních škol. Tyto školy se řídí vzdělávacím programem specifickým pro danou zemi – britské, americké, francouzské a německé. Sama jsem měla možnost jednu z britských mezinárodních škol v Lisabonu navštívit.

3 UČEBNÍ OSNOVY STÁTNÍCH ZÁKLADNÍCH ŠKOL V PORTUGALSKU

Školní týden na základních školách v Portugalsku obvykle trvá od pondělí do pátku od 9:00 do 16:00. Bylo pro mě velkým překvapením, že i žáci nižšího stupně někdy školu opouštějí až v odpoledních hodinách. Vyučovací hodiny netrvají čtyřicet pět minut, ale šedesát a každá třída má kolem dvaceti studentů.

Mezi základní předměty vyučované na státních základních školách patří:

- Portugalština
- Matematika
- Společenské vědy

- Dějiny
- Zeměpis
- Sociologie
- Fyzika
- Chemie

Kromě těchto předmětů mají děti také minimálně dvě hodiny tělesné výchovy týdně. Od třetí třídy je povinná výuka angličtiny, školy se však mohou rozhodnout začít i dříve. Poté se děti ve třetím cyklu primárního vzdělávání začínají učit druhý cizí jazyk. Některé školy nabízejí i náboženskou a výtvarnou výchovu.

4 HODNOCENÍ STUDENTŮ, STÁTNÍ ŠKOLNÍ OSNOVY

Studenti musí během roku absolvovat několik písemných testů, učitelé také hodnotí účast na hodinách a domácí úkoly. Na konci devátého ročníku musí studenti složit dvě zkoušky z portugalštiny a matematiky než mohou postoupit na střední školu. I když v jiných ročnících existují další závěrečná hodnocení, tyto dvě zkoušky jsou jediné, které se započítávají do průměrné známky studenta.

Konečná známka studenta je založena na hodnotící stupnici, která se pohybuje od 1 (velmi špatné) do 5 (výborně). Zámka horší než 3 znamená, že je žák neúspěšný, a proto pokud studenti získají známky pod 3 z portugalštiny či z matematiky, neprojdou devátou třídou. Také pokud jsou jejich známky ze tří nebo více předmětů nižší než 3, nepostoupí na střední školu. To znamená, že mohou opakovat zkoušky v červnu a červenci. Pokud však oba předměty stále nesloží, budou o rok pozdrženi.

5 ICT VE VÝUCE NA PRVNÍM STUPNI ZŠ

5.1 VLASTNÍ ZKUŠENOSTI

Co se týče techniky, neměla jsem možnost navštívit veřejnou základní školu, ale pouze soukromou mezinárodní základní školu, na které jsem absolvovala své praxe. Dozvěděla jsem se, že na této škole využívají techniku hlavně ve formě interaktivních tabulí a tabletů. Do třetího ročníku vlastní každá třída tablety pouze do skupin dětí (4/5 tabletů na třídu), dále pak od čtvrtého ročníku má každý žák svůj tablet. Překvapilo mě, jak často s nimi děti pracovaly. Již ve třetí třídě byli schopni vytvořit ve skupince prezentaci, kterou následující hodinu prezentovali. Žáci měli na tyto aktivity dokonce vyhrazený předmět, kdy vždy pracovali s tablety. Dozvěděla jsem se také to, že roboty na prvním stupni této základní školy vůbec nevyužívají.

5.2 ICT AKTIVITY NA ZŠ V PORTUGALSKU

Podle údajů Evropské komise Evropa potřebovala již v roce 2020 asi 900 000 pracovníků v oblastech ICT, a právě proto spustilo Generální ředitelství portugalského ministerstva školství ve školním roce 2015/16 projekt „Úvod do kódování na základní škole“, v němž vyzval veřejné školy, aby se do něj zapojily se svými studenty ve 3. a 4. třídě.

Některé školy se rozhodly provést tuto iniciativu v disciplíně doplňková nabídka a jiné v činnostech zaměřených na obohacování kurikula. V tomto případě učitelé absolvovali dvouměsíční školení v e-learningovém systému a pro školy byl vytvořen monitorovací systém s online podporou prostřednictvím komunity praxe.

Cíle této iniciativy byly umožnit žákům, aby byli schopni:

- pochopit a aplikovat principy + základní pojmy informatiky
- popsat a symbolicky znázornit sledy každodenních činností
- plánovat sekvence instrukcí, které umožňují provedení úkolu
- vytvořit sekvence instrukcí zahrnující výběr a opakování
- uvědomit si, že algoritmus lze znovu použít v různých situacích
- identifikovat problém a rozdělit jej na dílčí problémy
- plánovat a vytvářet strukturovaný projekt
- řešit problémy
- vytvořit animované příběhy a sestavit hry pomocí vývoje softwaru
- používat informační a komunikační technologie odpovědně, kompetentně, bezpečně a kreativně

Tento projekt je realizován v souladu s kurikulem. Studenti pracují ve skupinách na vytváření vlastních projektů a následně dochází ke sdílení projektů.

Existují různé formy uskutečnění tohoto projektu a různé zdroje, mezi které patří:

- **Scratch** – největší světová komunita kódování pro děti s jednoduchým vizuálním rozhraním, která žákům umožňuje vytvářet a sdílet příběhy, hry a interaktivní animace (<https://scratch.mit.edu/>)
- **Kodu** – vizuálního kódovací jazyk, kde mohou žáci vytvářet a sdílet příběhy, hry a interaktivní animace (<https://www.kodugamelab.com/>)
- **Run Marco** – dobrodružná kódovací hra (<https://runmarco.allcancode.com/>)
- **CodeCombat** – hra, která učí studenty psát kódy ve skutečných programovacích jazycích (<https://codecombat.com/>)
- **Lightbot** – umožňuje studentům naučit se pojmy jako opakování cyklů, cykly na základě podmínky (<https://lightbot.com/>)
- **Codemonkey** – hra, která učí studenty kódovat ve skutečných programovacích jazycích (<https://www.codemonkey.com/>)
- **Kodable** – výuka základů programování od 5 let (<https://www.kodable.com/>)
- **Code.org** – hodina kódování (<https://code.org/>)

Pro realizaci tohoto projektu je důležitá spolupráce třídního učitele s učitelem informatiky, který projekt realizuje. Studenty baví technologie a chtějí se s nimi učit. Navrhované činnosti by měly být přiměřeně náročné, inovativní a různorodé, aby studenty bavily. Přílišné opakování stejné činnosti děti v tomto věku demotivuje a většinou i odrazuje. Proto je dobré nevěnovat se pouze kódování, ale také dalším aktivitám (roboti, 3D tisk, virtuální realita,...).

Kódovací hry pomáhají dětem k tomu, aby vnímaly technologie nejen jako zdroj informací a zábavy, ale také jako nástroj pro vytváření různých věcí, vyjadřování svých nápadů a snadné sdílení s ostatními.

ZÁVĚR

Žáci na prvním stupni základní školy by se v dnešní době měli čím dál více rozvíjet v technické výchově. Tento obor se stále do výuky teprve dostává a v každé zemi je to jiným tempem. Kdybychom měli porovnat Českou republiku s Portugalskem, velké rozdíly bychom nenašli, ale přece jen by na tom Portugalsko bylo o trochu hůře.

Literatura

1. Eurydice [online]. [cit. 2022-06-26]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/portugal_en
2. STUDENT'S PROFILE BY THE END OF COMPULSORY SCHOOLING [online]. [cit. 2022-06-08]. Dostupné z: <https://cidadania.dge.mec.pt/sites/default/files/pdfs/students-profile.pdf>
3. Curriculum Guidelines 4.0 [online]. [cit. 2022-06-08]. Dostupné z: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/75478035-56b9-11ea-aece-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-118018903>
4. Curriculum Flexibility and Autonomy in Portugal [online]. [cit. 2022-06-08]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/education/2030-project/about/documents/Curriculum-Flexibility-and-Autonomy-in-Portugal-an-OECD-Review.pdf>
5. EDUCATION POLICY OUTLOOK PORTUGAL [online]. [cit. 2022-06-08]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/education/policy-outlook/country-profile-Portugal-2020.pdf>
6. Expatica [online]. [cit. 2022-06-08]. Dostupné z: <https://www.expatica.com/pt/education/children-education/primary-schools-portugal-102915/>
7. Scientix: the community for science education in Europe [online]. [cit. 2022-06-21]. Dostupné z: <https://blog.scientix.eu/2016/02/code-in-primary-school-an-initiative-in-portugal/>